

EMPORDÀ ELÈCTRIC

FRANCESC GALÍ

PRÒLEG D'ORIOI MALLÓ

Calligraf

Empordà elèctric.

**Un viatge a les entranyes del rock dels
anys vuitanta a l'Empordà**

Francesc Galí

EMPORDÀ ELÈCTRIC

FRANCESC GALÍ

PRÒLEG D'ORIOI MALLÓ

Calligraf

Empordà elèctric.
Un viatge a les entranyes del rock
dels anys vuitanta a l'Empordà
Francesc Galí

Edicions Cal·lígraf
Figueres, 2023

Primera edició — juny de 2023

Publicació

Edicions Cal·lígraf, SL
Monturiol, 2, 1er 1a
17600 Figueres
Tel. (0034) 615 261 764
www.edicionscalligraf.com
info@edicionscalligraf.com

Disseny i maquetació

Plàcid Busquets

Correcció

Núria Garcia Caldés

Impressió

DC Plus, Serveis Editorials

ISBN

978-84-126744-8-4

Dipòsit legal

GI 653-2023

© del text

Francesc Galí i Bohera

© del pròleg

Oriol Malló i Vilaplana

© de la imatge de portada

Juan Cardosa Heredia

© de les imatges i fotografies

Arxiu Francesc Galí i Bohera

© d'aquesta edició

Edicions Cal·lígraf, SL

*Queda rigorosament prohibida,
sense l'autorització per escrit
dels titulars del copyright,
la reproducció parcial o total
d'aquesta obra per qualsevol
mitjà o procediment,
incloent-hi la reprografia
i el tractament informàtic.*

*Al meu pare, Francesc Galí Camprubí que
en va fer descobrir la música.*

*A la meva mare, Silvia Bohera Escudé
per creure sempre en nosaltres.*

*A la Lluïssa Ijsselstein Krom i a la Julia Galí Ijsselstein
per recolzar-me en totes les meves bogeries.*

Al Miquel Coll Ferrer per tot el que m'ha ensenyat de música.

A en Ramon Moreno per donar-me l'oportunitat d'escriure.

A tots els membres de l'Empordà elèctric pels anys viscuts.

Taula

PRÒLEG	
d'Oriol Malló	11
EMPORDÀ ELÈCTRIC	
Introducció	23
The Montheros	31
Ganja	43
Locura de Amor	55
Rockson	69
Doctor Chivato	85
La Cripta	101
Código de Barras	113
Sangtraït	125
Digit Arts	139
Tremendos	157
Hobbie	171
Los Carbónicos	183
EPÍLEG	199
ÍNDIX DE NOMS I GRUPS	207
ÍNDIX DE LOCALS	213

PRÒLEG

I. FESTIVAL ROCK DE LLANÇÀ

DISSABTE, 3 DE JUNY DE 1982
21 HORES / AL CAMP DE FUTBOL

ÚLTIMOS DE CUBA / Barcelona
LOCURA DE AMOR / Figueras
APATRIDAS / L'Estela
ÀSPID / Tortellà
ANTIMANQUIS / Barcelona
LA KRIPTA / Figueras
TREMENDOS / Roses
GÒTIC / La Jonquera
CARBÒNICOS / Roses
IMPREVISIBLES / Castelló
SA / La Jonquera

El programa
començarà a les
21 hores amb
una gran introducció
de música
de la banda
de la Jonquera
amb els seus
membres
cantant i tocant
amb els seus
instrumentos
de la Jonquera
amb els seus
membres
cantant i tocant
amb els seus
instrumentos

El programa
començarà a les
21 hores amb
una gran introducció
de música
de la banda
de la Jonquera
amb els seus
membres
cantant i tocant
amb els seus
instrumentos

ORGANITZAT PER BAR ÀMB
MONTAIGUÉ I GUSTAF ÀMB

Tant parlar de transicions, i dels règims subsegüents, ha fet que tots hàgim oblidat el més llarg, caòtic i finalment espectacular dels canvis «suaus» que s'han viscut al regne d'Espanya: la modernització cultural de llarg termini assolida en molts aspectes —la pintura abstracta ja als anys seixanta—, però clarament retardada en l'àmbit de la música popular.

Fou un fenomen de *longue durée*, per dir-ho a l'estil dels historiadors francesos. Entre les primeres fuetades del rock americà en la joventut europea a principis de la dècada de 1960 i l'auge del rock en català, i altres fenòmens identitaris a principis de la dècada de 1990, diverses generacions falca van abraçar els aires de Londres (Nova York llavors era viatge de rics) escapant de l'onada folk i la cançó protesta, però també de la *chanson* francesa, esborrades del radar juvenil a la recerca del paradigma únic: les cançons en anglès que, adaptades i resignificades, ens apartarien d'aquella maledicció

històrica de què tant gaudien els gavatxos. Àfrica ja no començaria als Pirineus.

L'eclosió del desencís, la normalitat democràtica i la societat de consum van irrompre a les Espanyes al *diktat* d'Alfonso Guerra: «Vamos a poner a España que no la va a reconocer ni la madre que la parió», prometia el futur vicepresident del govern després de la llampanct victòria del PSOE en les eleccions generals del 28 d'octubre de 1982.

D'això es tractava. La moguda empordanesa que Francesc Galí descriu amb rigor obsessiu en aquesta immersió en els actors i els supervivents d'aquell mapa únic de locals d'assaig, bars i billars, estudis de gravació i colles d'amics que s'iniciaven en els rituals del sexe, les drogues i el rock&roll és un efecte col·lateral d'aquella europeïtzació somiada que va consistir a sacrificar l'herència francesa —guia i model de la modernitat fins a la Segona Guerra Mundial— per l'adoració anglosaxona, la qual va arribar en forma massiva i esclatant en l'inconscient col·lectiu de la resta del món, catalans inclosos.

Totes les reverberacions del rock en terra d'heretges, sigui el disc col·lectiu *El gran masturbador* o peces immortals com el *Menos mal que nos queda Portugal* de Siniestro Total són recordatoris sonors que els efectes col·laterals de la *movida madrileña* i l'estandardització de l'escena musical s'escampaven (o se solapaven) pel llevant peninsular gràcies, per cert, a un peculiar ecosistema que va sobreviure en certs illots musicals, intersecció de fronteres, turistes i americans, relacionats amb la fauna local, construint

junts grups d'aficionats o semiprofessionals, en unes regles d'iniciació diferents a l'habitual pelegrinatge londinenc de tants joves cercadors de les essències del pop, l'ska, el reggae, el punk, el techno o qualsevol de les modes que vam adoptar els fidels del sud al llarg de les nostres vides i les nostres mutacions.

Les seqüeles de l'apropiació de referents —cada cop més plurals— entre totes les tendències sorgides de l'explosió original del *rythm'n'blues* i de la canalització dels ritmes afroamericans als escenaris interclassistes de la joventut en llengua anglesa no van travessar els Pirineus tan fàcilment com es pensa avui en dia.

Grosso modo, va caldre un quart de segle perquè les adaptacions peninsulars de les onades discogràfiques preexistents es despleguessin per tots els territoris de la pell de brau i es concretessin els ecosistemes nacionals o regionals que van inaugurar, per exemple, el rock català dels noranta, precedits per certs esclats comarcals (Vic en primera línia) que assenyalaven, durant la segona meitat de la dècada dels vuitanta, l'embranchida dels grups comarcals, els mateixos que van assaltar la fortalesa barcelonina en aquell mític concert del 14 de juny de 1991 al Palau Sant Jordi que, com bé recorda en Francesc, els empordanesos de Sangtraït van tancar amb el sempre convenient esclat de guitarres *heavy*.

I per entendre Sangtraït cal remuntar-se a les beceroles. Entre les moltes coses que s'aprenen després de llegir les cròniques d'aquell Empordà Elèctric, hi ha el reconeixement que això de les

tribus comarcals és un tema digne d'estudi. Els fenòmens locals del rock sorgeixen, gairebé sempre, d'hibridacions territorials i econòmiques, socials i militars fins i tot, que es desencadenen, a cegues realment. Aquestes bombolles cosmopolites on s'aprenia a tocar la guitarra i a escoltar les llegendes del rock depenien de certes combinacions no tan aleatòries.

La primera, i la més curiosa, una base dels Estats Units en territori peninsular que en el cas empordanès era Radio Liberty, amb la seu de Pals, per on van passar més de 200 treballadors creant una estela de matrimonis mixtos que van rebrotar en fills diversos, els quals es combinaren amb estiuejants ocasionals i personatges estrafolaris d'aquella Europa encara llunyana que ensenyava les regles del joc musical als habitants de la plana de l'Empordà.

L'altra, la porositat de les fronteres i les ciutats (quasi) lliures entre estats nació. Aquell Portbou de «policies, militars, contrabandistes, hippies, trens, maleters, guies, espies, divises, passaports i marihuana» que l'amic Galí connecta amb el paradís perdut de Tànger forma part d'aquestes triangulacions d'estrangers i originaris que desencadenen coneixences i aventures tot promovent la innovació musical per la via de l'arrelament territorial on residents i habituals aprenen junts el joc del rock.

Certament, l'experiència americana de Pals no va tenir el mateix efecte que la ràdio oberta de la base naval de Rota, on els ianquis de lleva van ensenyar als veïns gaditans les fonts originàries d'aquella

música nova que, en pocs anys, va forjar un fenomen de perfeccionisme tècnic que donaria lloc a Triana, Medina Azahara i altres mostres de progressiu que derivaren en el perfeccionisme d'avançada de l'èfimer rock fusió andalús, tan desconnectat de les bases populars com el també evanescent rock laietà.

Finalment, la cultura pop a gran escala va sorgir allà on tocava: en aquella concentració d'indústries del coneixement i capitalitats imbatibles que era Madrid. La *movida*, tan real com imaginària, fou el producte comercial d'un circuit de madrilenys que dominava els mitjans de producció (audiovisual) i els circuits de la cultura popular, i que tenia uns pares (i uns padrins) més que disposats a modernitzar l'escena musical i demostrar que ja no calia ser argentí —l'Ariel Roth de Tequila, naturalment— per compondre en castellà melodies que arribessin a les fornades juvenils, ferotgement separades al cap de poc en les grans sectes musicals que defineixen els públics de la indústria de feia temps.

I allò que van assolir els madrilenys ho van intentar, a escala comarcal, els grups que Galí reconstrueix en el seu llibre: Sangtraït (la Jonquera), Àspid (Tortellà), Locura de Amor (Roses), Ganja (Portbou), Rockson (Figueres), The Montheros (Roses), Apátridas (l'Escala), Los Carbónicos (Roses), Código de Barras (Llers), La Cripta (Figueres), Digit Arts (Figueres), Doctor Chivato (Figueres), Hobbie (Figueres), Imprevisibles (Castelló d'Empúries), No sé (Empordà-Pla de l'Estany), Tremendos (Roses-Figueres), Tarkiana (Figueres), Crash (Roses), Barretina Blues (Figueres).

A falta de productors estratègics capaços de conquerir, amb bandes comarcals, el públic de Barcelona, aquell Empordà Elèctric va patir el mal de totes les transicions. Encapsulat en dues èpoques que ja no eren compatibles, jugant al bilingüisme quan l'eclosió del rock en català estava per caure i ja no cabien gaires experiments en l'escena peninsular, excepte la irrupció d'un grup tan odiat (per Francesc «Francis» Galí) i tan admirat (per la resta) com Héroes del Silencio.

Perquè no va quallar, però va marcar un canvi d'època, benvinguda sigui aquesta primera crònica, escrita per un actor testimoni que busca, als últims anys de la dècada dels vuitanta, les petges d'una gent disposada a deixar la seva empremta en terres empordaneses. I penso que totes aquestes petites grans històries de victòries i derrotes, d'amics trencats per la droga, companys que van marcar exemple i concerts que només uns pocs recorden, formen una altra capa d'aquest anhel, conclòs, de l'europèitziació que ens havia de salvar d'un passat insuportable.

No direm que no s'hi va arribar. Tant és així que els ídols del segle XXI prefereixen la caixa de ritmes anomenada *trap*, les noies de Sant Esteve Sesrovires han de practicar l'accent porto-riqueny per triomfar i arrasar en terres nord-americanes, i el món ha canviat tant en dues o tres dècades que Francesc Galí ja no es vendria l'ànima al diable per convertir-se en el nou Bad Bunny. Per això, i moltes més coses, no us perdeu aquest Empordà Elèctric. El

record d'un temps que perviu en la memòria d'uns
quants i que ara tots els empordanesos de bé tenen
a les seves mans.

ORIOL MALLÓ
Periodista catalanomexicà
Barcelona, 23 de desembre de 2022

L'èxit és la capacitat d'anar de fracàs en fracàs
sense perdre l'entusiasme.

WINSTON CHURCHILL

INTRODUCCIÓ

**D
A
L
Í**

**R
O
C
K**

**CODIGO DE BARRAS
IMPREVISIBLES
APÁTRIDAS
CARBÓNICOS
DOCTOR CHIVATO
TREMENDOS
LOCURA DE AMOR
DIGIT-ARTS
NO SE
HOBBIE
LA CRIPTA**

**FIGUERES, 3 MAIG, 89
PLAÇA DE BRAUS**

RACHDINGUE

VILAJUIGA
A 7 KM. DE ROSES
COSTA BRAVA

DISCOTHÈQUE SURREALISTE

El divendres 15 de desembre de 1989 es presentava, a dos quarts de vuit del vespre i a la Sala de Fumadors del Teatre Jardí de Figueres, el disc en vinil *El gran masturbador*. Patrocinat per l'Ajuntament de Figueres, promogut pel músic rosinc Carles Garcia, onze bandes de l'Empordà —que, llevat d'alguna excepció, no havien gravat mai cap cançó— posaven música i lletra a també onze peces inèdites, compostes *ad hoc* per fer un homenatge a Salvador Dalí. Va ser el punt culminant de la «moguda empordanesa» dels anys vuitanta. Un moviment cultural molt intens, creatiu i sobretot sincer, situat cronològicament entre el final de la moguda madrilenya (1977-1984) i l'eclosió del rock català dels anys noranta (concert del Palau Sant Jordi, 14 de juny de 1991).

Els vuitanta van ser una època de llum i creativitat com no s'ha vist mai en aquest país. Tot va començar, ens agradi o no, el 28 d'octubre de 1982 al balcó del Hotel Majestic de Madrid, on Felipe

Gonzalez i Alfonso Guerra celebraven la primera victòria socialista. «España no la va a reconocer ni la madre que la parió», va exclamar el que seria vicepresident de govern, Alfonso Guerra. Venien del franquisme, d'ETA matant dia sí dia també, del cop d'estat del 23 de febrer de 1981... i tot plegat amb el teló de fons de la guerra freda entre els EUA i l'URSS lluitant per dominar el món amb les armes nuclears a sobre la taula. El marc era aquest. Tot plegat havia de canviar, i en el terreny cultural, com un esclat nuclear, el 1983 va arribar a les pantalles de TVE el mític programa «La edad de oro», de Pilar Chamorro. El programa es va convertir en l'aparador de totes de les tendències més agosarades del món cultural. Com deia la presentadora en el primer minut del primer programa:

Queremos mostrar las últimas tendencias en todos los campos, pero haciendo especial hincapié en la música de todo el mundo teniendo una atención especial para los artistas españoles más jóvenes. Fomentaremos la participación bien entendida de los espectadores y buscamos la colaboración de jóvenes creadores de cualquier campo que quieran ensayar la televisión como nueva forma de expresión. Vamos a reservar una parte de nuestro tiempo para que jóvenes músicos, cineastas, pintores, escritores, dibujantes o fotógrafos puedan colaborar con nosotros dirigiendo, escribiendo o ilustrando nuestros espacios.

El primer programa el van dedicar a Kaka de Luxe, Paràlisi Permanente, Radio Futura i La Mode. D'aquí a «Operación triunfo». Alguna cosa s'ha perdut pel camí.

Però també van haver-hi ombres, en aquesta dècada. Tanta obertura, tanta llibertat, tantes ganes de conèixer van convertir aquests anys en el terreny idoni per a l'arribada massiva de les drogues. Hi havia molt poca informació i la que hi havia era dolenta. Companys meus m'explicaven, per exemple, que l'heroïna no feia mal de cap mena. Que el que feia era canviar l'organisme i que entraves en una nova etapa. Coses així, es deien. En una comarca transfronterera com l'Empordà l'escabexada va ser brutal. Els que no van morir de sobredosi ho van fer pel sida. També l'alcohol, sumat a cotxes petits amb molta potència, s'emportà moltes vides. Anys salvatges a tots els àmbits.

La nostra relació amb la música era molt diferent a la relació que s'hi pot tenir avui. La música ens arribava en format físic. Recordo haver passat dies esperant que el vinil *Tattoo You* dels Stones arribés a la botiga de discos de Roses. L'emoció de comprar-lo i sentir-lo cent vegades al meu tocadiscs. Sempre hi havia algun privilegiat que anava a Londres i es baixava el darrer dels Clash abans que arribés aquí! Quina ràbia feia! Ens gravàvem cintes de casset que posàvem al cotxe, si en teníem, i les sentíem mil vegades. Quan acabava una cançó ja sabies quina venia. Les FM començaven a sonar, però era difícil escoltar-hi el que t'agradava. Tan sols posaven pop per a adolescents, i nosaltres érem uns millhomes. I de tele en teníem tres, TVE 1,

TVE 2 i TV3. Afortunadament, no hi havia mòbils ni internet, i podies dedicar el temps a les coses importants i aprofundir-hi més. No hi havia espais específics per fer concerts, per això sempre tocàvem en bars, discoteques o sales de festa. I la formació musical eren els acords que t'ensenyava el teu col·lega. No teníem cap problema a cantar en català, castellà, anglès o *spanGLISH*, ja que havíem estudiat en castellà i al carrer parlàvem català.

En tot aquest context, va sorgir la moguda empordanesa, un moviment poc reivindicat i valorat. Hi va haver un munt de bandes que creaven la seva pròpia música: Sangtraüt (la Jonquera), Àspid (Tortellà), Locura de Amor (Roses), Ganja (Portbou), Rockson (Figueres), The Montheros (Roses), Apátridas (l'Escala), Los Carbónicos (Roses), Código de Barras (Llers), La Cripta (Figueres), Digit Arts (Figueres), Doctor Chivato (Figueres), Hobbie (Figueres), Imprevisibles (Castelló d'Empúries), No sé (Empordà-Pla de l'Estany), Tremendos (Roses-Figueres), Tarkiana (Figueres), Crash (Roses), Barretina Blues (Figueres), Els Veïns, Watios, Marraquesh Exprés, Carnet d'Atur. Grups com els gironins Sopa de Cabra o els menorquins Ja t'ho diré també es movien per l'Empordà a finals dels vuitanta.

Però aquells anys igualment va existir tot un circuit de locals que programaven rock en directe: el mític L'Hort d'en Minguets i el Flocs a Roses, O'kongo a Empuriabrava, el Charly a Figueres, La Bassa a Ventalló, Tabacalera a la Bisbal, Mariscal a l'Estartit (l'antic CIAM-AJN, conegut popularment com

l'Enciam), L'Hostal a Cadaqués, Carajillo a Llançà... i s'hi van sumar les discoteques Octopussy, Scopas i Malibú d'Empuriabrava. Sense aquests locals i els seus propietaris no hauria existit l'Empordà Elèctric.

Tota moguda ha de tenir el seu pare espiritual, i en aquesta el Carles Garcia exercia com a tal. Nascut a Sidi Ifni i arrelat a Roses, de ben petit que sabia el que volia fer. Format al Conservatori del Liceu de Barcelona, aquest músic genial va dedicar la seva vida a la música, combinant la docència i les actuacions en directe. Va ser l'impulsor de grups com: Locura de Amor, Gar & Cia, Soultrans, Harry El Sucio, Apátridas, Chuck Birras Band, La Pell del Violí.

La història que us vull explicar comença el 21 de desembre de 2019. Aquell dia inaugurava l'exposició fotogràfica «EXILI» a l'espai Ca l'Anita de Roses, sobre les experiències viscudes pels meus avis quan es van exiliar a Londres passant per França i fugint de la Guerra Civil el 1939. En aquella inauguració conec Juan Jesús Aznar, director de la revista *Encesa Literària*, i parlem de la possibilitat de fer un article per a la revista. Al cap d'uns mesos em presenta l'editor d'Edicions Cal·lígraf, Ramon Moreno. Hi ha una bona connexió, som de la mateixa generació i bàsicament ens agraden les mateixes coses. Parlem de molts temes, però acabem xerrant d'una passió comuna, el rock. Li comento que jo havia tingut una banda als vuitanta, a Roses, Los Carbónicos. Ell m'explica que ha publicat llibres sobre el tema: *La volta al rock a 33 revolucions*, *Pau Riba en 20 cançons* i el *Diccionario de los Beatles*. Em demana que li proposi algun tema per a la revista

Encesa Literària. Li presento l'article «Disc Blanc Disc Negre, el Yin Yang de la música Rock». L'article encaixa i es publica al núm. 9 de la revista. Després em comenta que seria interessant parlar dels Carbònics, el meu grup de rock que, juntament amb els germans Coll i Lluís Fernández, vam fundar al 1988. Arran d'aquesta història parlem de la moguda rockera a l'Empordà dels anys vuitanta i principis dels noranta. Comentem que no s'ha fet justícia a aquell moviment. Li proposo fer un reportatge. Comença el viatge...